

ชื่อกิจกรรม	การดำเนินการเก็บข้อมูล		ช่วงเวลา	ผู้รับผิดชอบ	ตัวชี้วัดความสำเร็จ
	กระบวนการ / กิจกรรม และเครื่องมือ	ข้อมูลความรู้ที่ได้			
3. เวทีชาวบ้าน พัฒนา ภูมิปัญญา ไทย	3. นักศึกษากลุ่มตัวอย่าง กลับภูมิลำเนาเพื่อ สร้างองค์ความรู้ เกี่ยวกับภูมิปัญญา-ไทยในชุมชนของตน โดยทำเวทีชาวบ้าน	3. องค์ความรู้ เกี่ยวกับ ภูมิปัญญาไทย	3. ธันวาคม 2545	3. นักศึกษา กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 29 คน เดอะอะซาร์กาน เรื่องของ ภูมิปัญญา 29 ชุมชน	3. ภูมิปัญญาไทย 20 เรื่อง
4. สร้างหนังสือ สำหรับเด็ก	4. นักศึกษากลุ่มตัวอย่าง สร้างหนังสือสำหรับเด็กดังนี้ นำภูมิปัญญาไทยที่ได้จากการทำเวทีชาวบ้าน มาวางแผนเรื่องของ หนังสือสำหรับเด็ก ลงมือเขียนเรื่อง แบ่งตอนใส่ภาพ จัดทำต้นฉบับหนังสือ สำหรับเด็ก ทดลองใช้ จัดเวทีวิพากษ์งานเขียน จัดทำหนังสือฉบับ สมบูรณ์ นำไปใช้จริง		4. มกราคม 2545	4. การมีส่วนร่วม ของทุกฝ่าย 4.1 ผู้วัยหรึม หัวหน้าโครงการ วิจัย 4.2 นักศึกษา กลุ่มตัวอย่าง 4.3 ชาวบ้าน จาก 29 ชุมชน ผู้เป็นเจ้าของ ภูมิปัญญา 4.4 นักวิชาการ ทางการสร้าง หนังสือสำหรับเด็ก และ ประยุชชาวบ้าน ได้แก่ รศ. โภชย สาริกบุตร อาจารย์ปรีดา ปัญญาจันทร์ อาจารย์สนันธ์ ธรรมธิ ผศ. สมพงษ์ บุญเดศ	7. หนังสือสำหรับเด็กภูมิปัญญา ไทย จำนวน 29 เรื่อง ที่มีคุณภาพ

ชื่อกิจกรรม	การดำเนินการเก็บข้อมูล		ช่วงเวลา	ผู้รับผิดชอบ	ตัวชี้วัดความสำเร็จ
	กระบวนการ / กิจกรรม	ข้อมูลความรู้ที่ได้และเครื่องมือ			
5. สู่สำนักพิมพ์	5. นำต้นฉบับส่ง ศกว. ภาค เพื่อ ศกว. ภาค นำเสนอสำนักพิมพ์ ให้จัดพิมพ์เผยแพร่ไปทั่วประเทศไทย		8. กันยายน 2546	8. สำนักงานกองทุนสนับสนุนวิจัย	หนังสือสำหรับเด็ก : ชุดภูมิปัญญาไทยภาคเหนือ (ฉบับสำนักพิมพ์)
9. สรุปผล การวิจัย	8. ตรวจผลงาน, สอนปลายภาค, วิเคราะห์ข้อมูลและเขียนรายงานการวิจัย	9. ผลการวิจัย	9. มีนาคม – กันยายน 2546	9. หัวหน้าโครงการและนักศึกษา กลุ่มตัวอย่าง	9. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักศึกษา กลุ่มตัวอย่าง ผลการวิจัยและรายงานการวิจัย

การเก็บข้อมูลด้านอิปโซธ่าโดยด้วยเวทีชาวบ้าน

“เวทีชาวบ้าน” เป็นกิจกรรมที่เกิดจากบุคคลในชุมชนที่มีความสนใจเรื่องเดียวกันมาร่วมเรียนรู้ด้วยการสนทนาระบบที่มีประสิทธิภาพ ซึ่งกันและกัน พร้อมกับหลอมรวมสาระอันเป็นองค์ความรู้ที่ทรงคุณว่า “ใช้ประโยชน์ของตนและสังคมโดยรวมต่อไป”

สำหรับการวิจัยเรื่องนี้ได้ใช้เวทีชาวบ้านเป็นเครื่องมือในการรวบรวมข้อมูล “ด้านภูมิปัญญาภาคเหนือ” โดยนักศึกษากลุ่มตัวอย่างทั้ง 29 คน เป็นผู้ดำเนินการจัดทำเวทีชาวบ้านที่ชุมชนบ้านโนนดำเนินของตน ซึ่งมีขั้นตอนการดำเนินการดังนี้

1. การติดต่อประสานงานกับชุมชน

เมื่อนักศึกษากลุ่มตัวอย่างได้เรียนรู้เรื่องภูมิปัญญา และการสร้างหนังสือสำหรับเด็กจากการเข้าชั้นเรียนแล้ว นักศึกษาแต่ละคนได้กลับสู่ภูมิลำเนาตน เพื่อหาข้อมูลเกี่ยวกับภูมิปัญญา ท่องถิ่นของตนว่ามีภูมิปัญญาอะไรบ้าง พร้อมกับเลือกภูมิปัญญาที่น่าสนใจและมีคุณค่าต่อการเรียนรู้มา 1 อย่าง จากนั้นจึงสำรวจรวมรายชื่อชาวบ้านที่มีภูมิความรู้เกี่ยวกับภูมิปัญญาเรื่องนั้นมาให้มากที่สุด แล้วจึงนำหนังสือเชิญจากสถานบันราษฎร์เชียงใหม่ไปเชิญบุคคลดังกล่าวมาร่วมเวทีชาวบ้านตามวัน เวลา และสถานที่ที่นัดหมายไว้

2. เตรียมงาน

การเตรียมทำเวทีชาวบ้านผู้วิจัยและนักศึกษากลุ่มตัวอย่างได้กระทำดังนี้

2.1 นักศึกษาแต่ละคนจะเข้าไปขอนุญาตใช้สถานที่เพื่อจัดเวทีชาวบ้านในชุมชน เช่น ศาลาวัด ห้องประชุมของโรงเรียนในหมู่บ้าน หรือบ้านของผู้นำชุมชน เช่น ประธานกลุ่มแม่บ้าน ประธานกลุ่มทอผ้า ประธานกลุ่มหมอนวดแผนโบราณ เป็นต้น ซึ่งแต่ละชุมชนอาจใช้สถานที่ไม่เหมือนกัน

2.2 จัดเตรียมวัสดุ อุปกรณ์ ที่จำเป็นสำหรับทำเวทีชาวบ้าน เช่น เครื่องเสียง เครื่องบันทึกเสียง กระดาษฟลีปชาร์ต ปากกาเคมี แบบบันทึกของความรู้ด้านภูมิปัญญาไทย และป้ายฝาชือเวทีชาวบ้าน เรื่อง ภูมิปัญญาไทย เป็นต้น

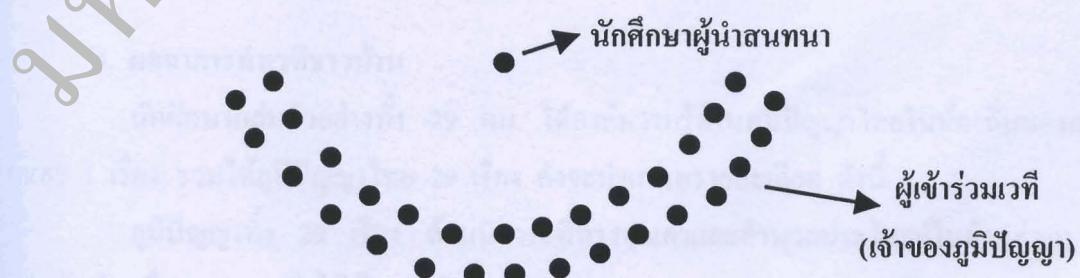
2.3 ติดต่อกลุ่มแม่บ้านให้จัดทำอาหารว่างและอาหารกลางวันสำหรับเลี้ยงผู้ร่วมเวทีชาวบ้านในวันประชุม

2.4 เตรียมตั้งคำถามหลักและคำถามเสริมเพื่อจุดประกายความคิดผู้ร่วมเวทีให้เล่าประสบการณ์และแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับภูมิปัญญาที่พดคลุกกันมาให้มากที่สุด

2.5 เตรียมตั้งกติกาสำหรับเวทีชาวบ้าน เช่น

- ทุกคนสามารถแสดงความคิดเห็นและประสบการณ์ได้อย่างเสรีและเต็มที่
- ให้ทุกคนยอมรับจ้าความคิด ประสบการณ์ของทุกคนมีคุณค่า และอาจมีแตกต่างกันบ้างให้พากย์มานำความเข้าใจกัน
- ทุกคนจะพยายามทำความเข้าใจกัน

2.6 เตรียมจัดสถานที่โดยนำป้ายชื่อเวทีชาวบ้าน เรื่อง “ภูมิปัญญาไทยภาคเหนือ” ไปแขวนหน้าเวที พร้อมกับเตรียมที่นั่งสำหรับสมาชิกไว้ให้เพียงพอ โดยจัดที่นั่งเป็นรูปครึ่งวงกลม ตั้งภาพ

3. ปฏิบัติการในเวทีชาวบ้าน

เมื่อถึงวัน เวลาที่นัดหมาย ชาวบ้านเจ้าของภูมิปัญญาที่ได้รับเชิญจะมาพร้อมกัน ผู้นำสนทนา คือ นักศึกษาเจ้าของเรื่องจะดำเนินการ ตามลำดับดังนี้

3.1 กล่าวทักทายและต้อนรับผู้เข้าร่วมเวทีชาวบ้าน พร้อมทั้งน้อมกวัตถุประสงค์ของการจัดเวทีครั้งนี้

3.2 กล่าวแนะนำตัว แนะนำทีมงานและเปิดโอกาสให้คนที่เข้าร่วมเวทีได้กล่าวแนะนำตัวเอง

3.3 บอกติดกันและบทบาทของสมาชิกในเวทีชาวบ้าน

3.4 ผู้นำสนทนาเริ่มด้วยการตั้งคำถามเปิดให้ส่วนๆ ในเวทีได้เล่าประสบการณ์เกี่ยวกับภูมิปัญญาที่กำหนดไว้ โดยให้เล่าทีละคน คนแรกจะได้เล่าละเอียดครบถ้วนตามกระบวนการของภูมิปัญญาเรื่องนั้นๆ แต่คนต่อๆ ไปจะได้เล่าต่อพอดังความคิดเห็นเพื่อเติมเต็มผู้ฟังคนก่อนๆ แต่ทุกคนที่มาร่วมเวทีจะได้รับเชิญให้พูดทุกคน

3.5 ขณะที่สมาชิกแต่ละคนพูดงานทีมงานวิจัยจะบันทึกเสียงลงแบบบันทึกเสียงไว้ ส่วนทีมงานอีกกลุ่มนึงจะช่วยกันเขียนบันทึกสาระสำคัญ ของภูมิปัญญาที่สนทนาอยู่ลึกลงในกระดาษพลีปชาร์ต จากนั้นจึงจะสูตร化ให้ผู้ร่วมเวทีอ่านสาระที่บันทึกทั้งหมดที่พรีปชาร์ต พร้อมกับร่วมกันพิจารณาเติมเต็มข้อสูตรให้มีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น

4. ออกบูธเรียน

นักศึกษาเจ้าของเรื่องจะนำข้อมูลภูมิปัญญาทั้งหมดจากแบบบันทึกเสียงและจากกระดาษพลีปชาร์ต มาสังเคราะห์หลอมรวมแล้วเขียนลง “แบบบันทึกองค์ความรู้ด้านภูมิปัญญาไทย” เพื่อใช้เป็นข้อมูลสำคัญที่จะนำไปสร้างเป็นเรื่องสำหรับเด็กต่อไป

5. ผลจากการทำเวทีชาวบ้าน

นักศึกษากลุ่มตัวอย่างทั้ง 29 คน ได้องค์ความรู้ด้านภูมิปัญญาไทยในท้องถิ่นของตน คนละ 1 เรื่อง รวมได้ภูมิปัญญาไทย 29 เรื่อง ดังจะนำเสนอรายละเอียด ดังนี้

ภูมิปัญญาทั้ง 29 เรื่อง ล้วนมีสาระที่ทรงคุณค่าและอำนวยประโยชน์ในด้านต่างๆ ที่แตกต่างกัน ซึ่งสามารถแบ่งได้เป็น 5 ด้าน คือ

- ด้านการจัดการและรักษาสุขภาพของคนในชุมชนที่เน้นให้ชุมชนสามารถดึงตนเองทางด้านสุขภาพอนามัย ได้แก่ สมุนไพรพื้นบ้านใช้ป้องกันและรักษาโรค ลูกประคำสมุนไพรรักษาโรคปวดเมื่อย และการนวดร่างกายเพื่อรักษาโรค

2. ด้านภาษาและวรรณกรรมท้องถิ่น ที่สะท้อนให้เห็นความสามารถในการอนุรักษ์และสร้างสรรค์ผลงานให้เยาวชนได้มองเห็นความสำคัญและภูมิใจในท้องถิ่น ได้แก่ ตำนานวัดข้าวแห่นหลวง ตำนานพระนางสามผิว ตำนานเมืองฝางใหม่ และตำนานเมืองกุนกาม

3. ด้านหัตถกรรมเพื่อการดำรงชีวิต โดยรู้จักประยุกต์ใช้วัสดุที่มีอยู่ในท้องถิ่นมาสร้างสรรค์สิ่งของที่ทรงคุณค่าใหม่ได้อย่างน่ายกย่อง ได้แก่ การนำเครื่องสแตลงค์ใบไม้มาทำหวานใช้เชือกกระสอบมาลักเป็นม้าหุ่น การสถานเบ่งหรือกวยด้วยตอยกวางไฟ การสลักภาพบนแผ่นอลูมิเนียม การสถานตะกร้าด้วยสมุดโทรศัพท์ที่ไม่ใช้แล้ว การใช้กระดาษพรวิวาทำสะล้อ การนำเศษผ้ามาทำฟร์ม และการนำไปใหม่มาทอเป็นผ้า

4. ด้านโภชนาการ เป็นภูมิปัญญาที่สามารถประยุกต์คิดปรุงแต่งอาหารให้เหมาะสมกับความต้องการของร่างกายในสภาพการณ์ต่างๆ ตลอดจนแนวการผลิตเป็นสินค้าประจำท้องถิ่นได้อย่างแพร่หลาย ได้แก่ การทำขนมจีนน้ำเงี้ยว อร่อยทำข้าวหนูงาน การทำแน่ม การทำมะขามเกลือ การทำนมตาลีม การทำปำมไข่ผึ้ง การทำหอยม้าน้ำ การทำกาละแม การทำข้าวແຕ่น การทำข้าวกล้อง และการนำสตอเบอร์รีมาทำอาหารเบร์รี่กะท่าฯ

5. ด้านศิลปกรรม เป็นภูมิปัญญาในการสร้างสรรค์ผลงานทางศิลปะ สาขานาฏศิลป์ การละเล่นพื้นบ้านและนันทนาการ ได้แก่ การฟ้อนกิงกะหล่าภูมิปัญญาทั้งหมดนี้จะได้นำเสนอสาระโดยสังเขปในตอนต่อไป